

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Сформульовано авторське бачення категорій “інвестиційна стратегія” та “інвестиційний контролінг”, розглядаються актуальні питання по формуванню та реалізації стратегії інвестиційної діяльності в Житомирській області, обґрунтовано механізм інвестування як важливої складової економіки регіону, окреслено базові стратегічні принципи на інвестиційному ринку та викладено рекомендації щодо пріоритетних напрямків інвестування як на рівні регіону, так і на рівні держави

Постановка проблеми. Інвестиційна діяльність є досить тривалою в часі і тому має здійснюватися з урахуванням певної перспективи. Формування напрямків цієї діяльності представляє собою процес розробки інвестиційної стратегії. Ринкові умови, що швидко змінюються, недосконалість та змінність законодавчої бази, інфляційні процеси та криза неплатежів вимагають гнучкого підходу до формування інвестиційної стратегії регіону.

Для підвищення і оздоровлення економіки Житомирської області необхідні значні інвестиції, включаючи іноземні, які могли б принести з собою, поряд з капіталом, нові технології, можливості перебудови існуючих підприємств і створення нових виробничих потужностей.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичні, методичні та прикладні аспекти інвестиційної діяльності регіону, оцінки її ефективності, регулювання інвестиційних процесів висвітлені в наукових працях таких українських вчених, як О.Балацький, С.Дорогунцов, М.Долішній, Є.Крикавський, А.Мокій, Д.Черваньов, І.Школа та ін. Разом з тим слід відзначити недостатню розробку питань сутності, формування і реалізації інвестиційної стратегії розвитку регіону, управління інвестиційними процесами в регіонах з метою підвищення їх інвестиційної привабливості, необхідність більш детального вивчення закордонного досвіду з цих питань для адаптації його в українських умовах.

Мета дослідження:

- теоретичне дослідження змісту поняття “інвестиційна стратегія” та “інвестиційний контролінг”;
- визначення алгоритму формуванню та реалізації інвестиційної стратегії регіону;
- формування ефективного стратегічного механізму інвестування Житомирщини.

Викладення основного матеріалу.

Останнім часом спостерігається тенденція до збільшення обсягів іноземних інвестицій, вкладених в економіку Житомирщини. Так, обсяг іноземних інвестицій на 1 січня 2006 року становив 90,3 млн. дол. США. Інвестиції надійшли з 38 країн світу. Значні обсяги внесено нерезидентами з Кіпру, Італії, Швейцарії, Німеччини, Віргінських островів (Британських) та США. Також в 2005 році збільшилась кількість країн – інвесторів на 4 країни, а саме: Болгарія – 0,7 млн. дол. США, Японія – 8,22 тис. дол. США, Словаччина та Словенія, 3,65 тис. дол. та 6,73 тис. дол. США.

Основними формами залучення капіталу були грошові внески, внески у вигляді рухомого і нерухомого майна, а також внески у вигляді інших видів здійснення інвестицій.

Загалом, 237 підприємств з 23 районів області приймали участь у міжнародному інвестиційному співробітництві. Біля половини всіх інвестиційних коштів зосереджено в м. Житомирі – 44,7 млн. дол. США (49,5 % до загальних). Значні інвестиції отримали підприємства м. Бердичева – 16,9 млн. дол. США (18,7 %).

Інвестиційно-привабливими для іноземних партнерів були підприємства, що здійснюють операції з нерухомістю, здавання під найм та послуги юридичним особам – 13,3 млн. дол. США (14,7 % до загальних обсягів), підприємства добувної промисловості – 12,1 млн. дол. США (13,4 %), хімічної та нафтохімічної промисловості (хімічне виробництво гумових і пластмасових виробів) – 11,7 млн. дол. США (12,9 %), виробництва деревини та виробів з деревини – 10,7 млн. дол. США (11,9 %), та такі, що займаються обробленням металу – 8,7 млн. дол. США (9,7 %), а також підприємства легкої промисловості (текстильна промисловість та пошиття одягу, виробництво шкіри та шкіряного взуття) – 8,4 млн. дол. США (9,3 %).

Така тенденція збереглася і на початку 2007 року: суттєва частина інвестиційного капіталу зосереджена в промисловості – 34,2 млн. дол. США (66,9 % всіх капіталовкладень). Серед промислових підприємств найбільш вагомими обсягами іноземних коштів зосереджені на підприємствах хімічної промисловості – 10,9 млн. дол. США, металургійного виробництва і виробів з металу – 7,9 млн. дол. США та легкої промисловості – 6,2 млн. дол. США.

Основними формами залучення капіталу в 2005 році були грошові внески – 8,2 млн. дол. США, що на 7,2 % більше ніж у 2003, поряд з цим відбулося зменшення внесків у вигляді рухомого і нерухомого майна на 24,3 % і склали 4,8 млн. дол. США, а також внески у вигляді інших видів здійснення інвестицій в 2005 році склали 3,6 млн. дол. США, що в 5 разів більше ніж у 2003 році.

В той же час в 2005 році нерезидентами вилучено капіталу на 6,2 млн. дол. США, що в 13,7 разів більше порівняно з 2003 роком: вилучення інвестицій у грошовому вигляді склали 3,7 млн. дол. США (59,9 % до вилученого обсягу), цінних паперів – 2,0 млн. дол. США (32,3 % до вилученого обсягу), решта – у вигляді рухомого і нерухомого майна та інших форм вилучення капіталу.

Сума кредитів та позик, отриманих

підприємствами Житомирщини від прямих інвесторів-нерезидентів, станом на 1 січня 2006р. склала 13,3 млн. дол. США, що в 4 рази більше ніж на 1 січня 2004 року.

Не зважаючи на позитивні результати в здійсненні інвестиційної діяльності області, слід зазначити, що для досягнення позитивних зрушень на обласному рівні, потрібно починати з активізації інвестиційної політики на рівні її районів. Тому, з метою запровадження нових механізмів стимулювання розвитку регіону, у тому числі підтримки його депресивних районів, пропонуємо впровадження принципів стратегічного управління інвестиційною діяльністю Житомирщини. Застосування стратегічного підходу у формуванні ефективного механізму активізації інвестиційної діяльності, якого потребує трансформація соціально-економічних відносин в Житомирській області, безумовно, призведе до активізації інвестиційної діяльності не лише на рівні самих підприємств, а й регіональному.

Вихідною передумовою формування інвестиційної стратегії є загальна стратегія економічного розвитку регіону. По відношенню до неї інвестиційна стратегія носить підлеглий характер і має узгоджуватися з нею за цілями та етапами розвитку. Таким чином, інвестиційна стратегія розглядається як найважливіший фактор забезпечення ефективного соціально-економічного розвитку регіону у відповідності з вибраною нею загальною економічною стратегією.

Отже, на нашу думку, інвестиційна стратегія – це процес формування системи довгострокових цілей інвестиційної діяльності та вибір найбільш ефективних шляхів їх досягнення на базі прогнозування умов здійснення цієї діяльності, як у цілому кон'юнктури інвестиційного ринку, так і на окремих його сегментах.

Інвестиційна стратегія проходить певний шлях від її розробки та формування до її впровадження в життя. Цей шлях складається з певних етапів. В основу нової концепції

формування стратегії покладено необхідність більш активного державного регулювання інвестиційної діяльності на регіональному рівні у сфері оподаткування, міжбюджетних відносин, науково-технічної та інноваційної політики та підвищення ефективності

механізму взаємодії державних і регіональних органів з метою узгодження їх інтересів у сфері інвестування. Графічно послідовність формування та реалізації інвестиційної стратегії регіону зображена на рисунку 1.

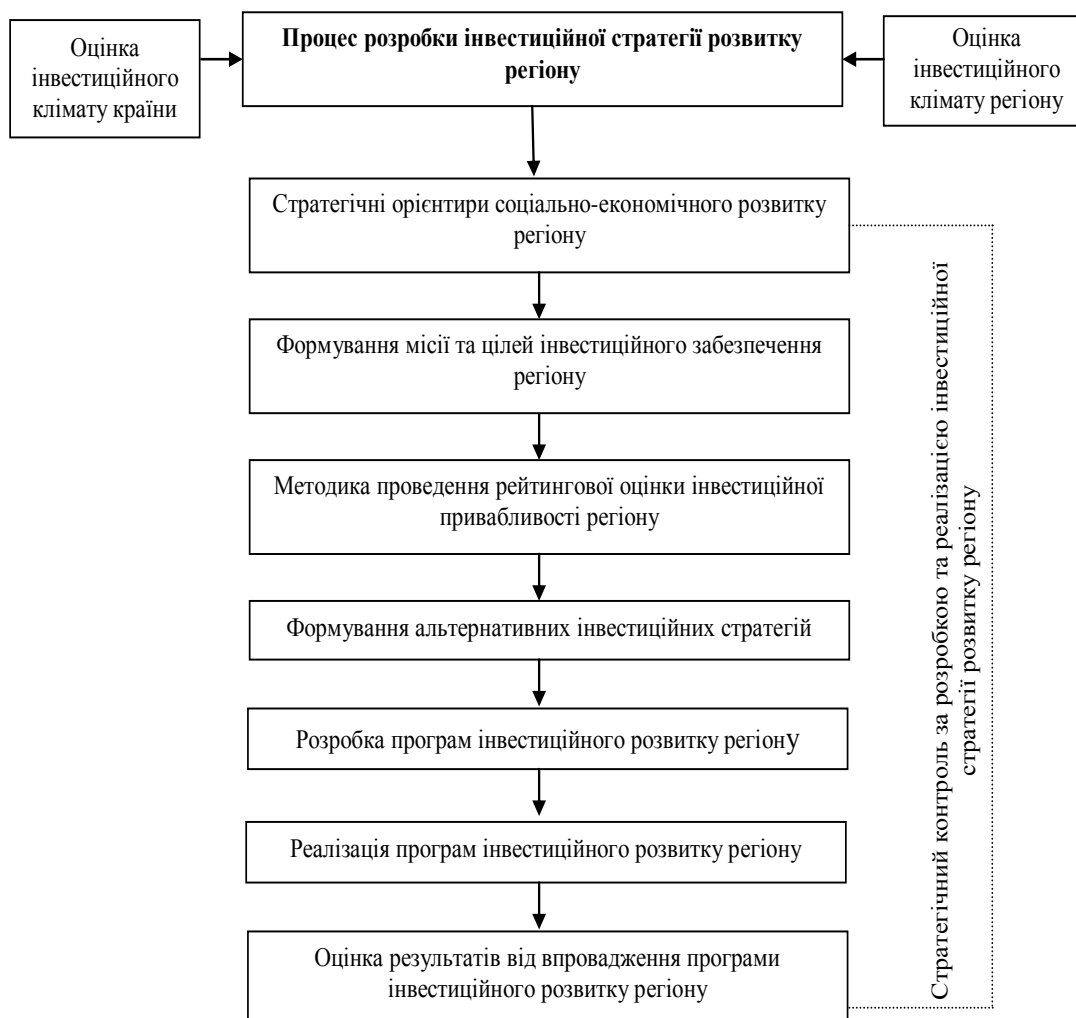

Рис. 1. Послідовність формування та реалізації інвестиційної стратегії

Особливу роль у регулюванні інвестиційного розвитку підприємницьких структур регіону відіграватиме стратегічне планування, на основі якого можна розробляти довгострокові та середньострокові програми інвестиційного розвитку регіону.

Так, на регіональному рівні, з метою ефективного використання наявного інвестиційного потенціалу та його розвитку, доцільно розробляти програми сприяння залучення інвестицій в економіку регіону, зокрема – інноваційні програми, програми розвитку інвестиційної інфраструктури та підприємництва регіону.

Засобами посилення трансформаційних процесів є стимулювання інвестиційної та інноваційної активності, вдосконалення механізмів залучення інвестицій, повне і всебічне використання закладеного в них потенціалу. З точки зору регіонів, механізми інвестування покликані забезпечити залучення інвестиційних ресурсів для реалізації існуючих ринкових можливостей інноваційного розвитку, для завоювання міцних позицій на ринку, отримання прибутку окремими підприємствами і розгортання їх діяльності.

Механізми інвестування, як система державного регулювання, існують незалежно від окремих регіонів, хоча можуть справляти на них зворотний вплив. Проте специфічним завданням для конкретного випадку є вибір механізмів регулювання та їх поєднання. Тому ми пропонуємо свій універсальний механізм інвестування, який буде поєднувати соціально – економічні інтереси регіону, орієнтуючись на довгострокову перспективу, тобто міститиме в собі певні елементи стратегічного управління.

Таким чином, поняття інвестицій та інвестування дають можливість обґрунтувати механізм інвестування як важливу складову економіки України, оскільки формування ефективного механізму активізації інвестиційної діяльності в державі повинно забезпечити її привабливість та гідне становище серед інших держав у загальному рейтингу. Запропонований стратегічний механізм інвестування представлений на рис.2. Як видно з рисунку, в такому механізмі виділяються три блоки. Перший блок – процес розробки стратегії розвитку економіки регіону, узгодження стратегії розвитку економіки та інвестиційної діяльності, а також оцінка соціально – економічного розвитку регіону та інвестиційного клімату. Другий – державне регулювання в сфері інвестування. Третій – напрямки активізації інвестиційної діяльності.

У рамках стратегії розвитку регіону одна з головних складових – стратегія інвестиційної діяльності, розробка та реалізація якої мають супроводжуватися створенням системи інвестиційного контролінгу. Запровадження такої системи вимагає від керівництва підприємства чіткого розуміння та усвідомлення її сутності, мети і завдань.

Існують щонайменше два підходи до трактування сутності інвестиційного контролінгу. Одні фахівці ототожнюють його з внутрішнім контролем інвестиційної діяльності регіону, завданнями якого є спостереження за реалізацією інвестицій; вимірювання та діагностика відхилень

фактичних результатів від передбачуваних; розробка управлінських рішень з коригування поточної інвестиційної діяльності або її цілей. Інші дослідники розглядають інвестиційний контролінг як спостереження за станом виконання інвестиційних проектів, тобто ототожнюють його з проект-контролінгом. На нашу думку, варто було б об'єднати обидва підходи, щоб дати якнайповніше визначення даного поняття.

Отже, інвестиційний контролінг – це спрямована на підтримку інвестиційного менеджменту система методів та інструментів, що охоплює інформаційне забезпечення, планування, координацію, контроль і внутрішній консалтинг. Головною метою цієї системи є забезпечення опрацювання управлінських рішень у сфері інвестиційної діяльності регіону для найкращого досягнення стратегічних цілей. У рамках останніх мають бути вирішені завдання, які можна згрупувати відповідно до всіх фаз інвестиційного процесу.

На основі аналізу тенденцій розвитку зовнішнього економічно-правового поля і тенденцій в розвитку ринку на перспективу визначаються пріоритетні напрямки інвестування. Цей етап характеризується розробкою кількох напрямів інвестування, кожен з яких може бути вирашним при певному розвитку аналізованих тенденцій.

Слід зауважити, що практичні дії щодо визначення пріоритетних напрямів інвестування, обсягів фінансових і матеріальних ресурсів тільки в тому разі дадуть позитивні результати, якщо ґрунтуватимуться на оновленій методологічній базі. Тому важливою проблемою залишається удосконалення методологічних засад стратегічного управління процесом інвестування згідно з потребами зовнішнього середовища, яке відзначається швидкою мінливістю й ризикованістю.

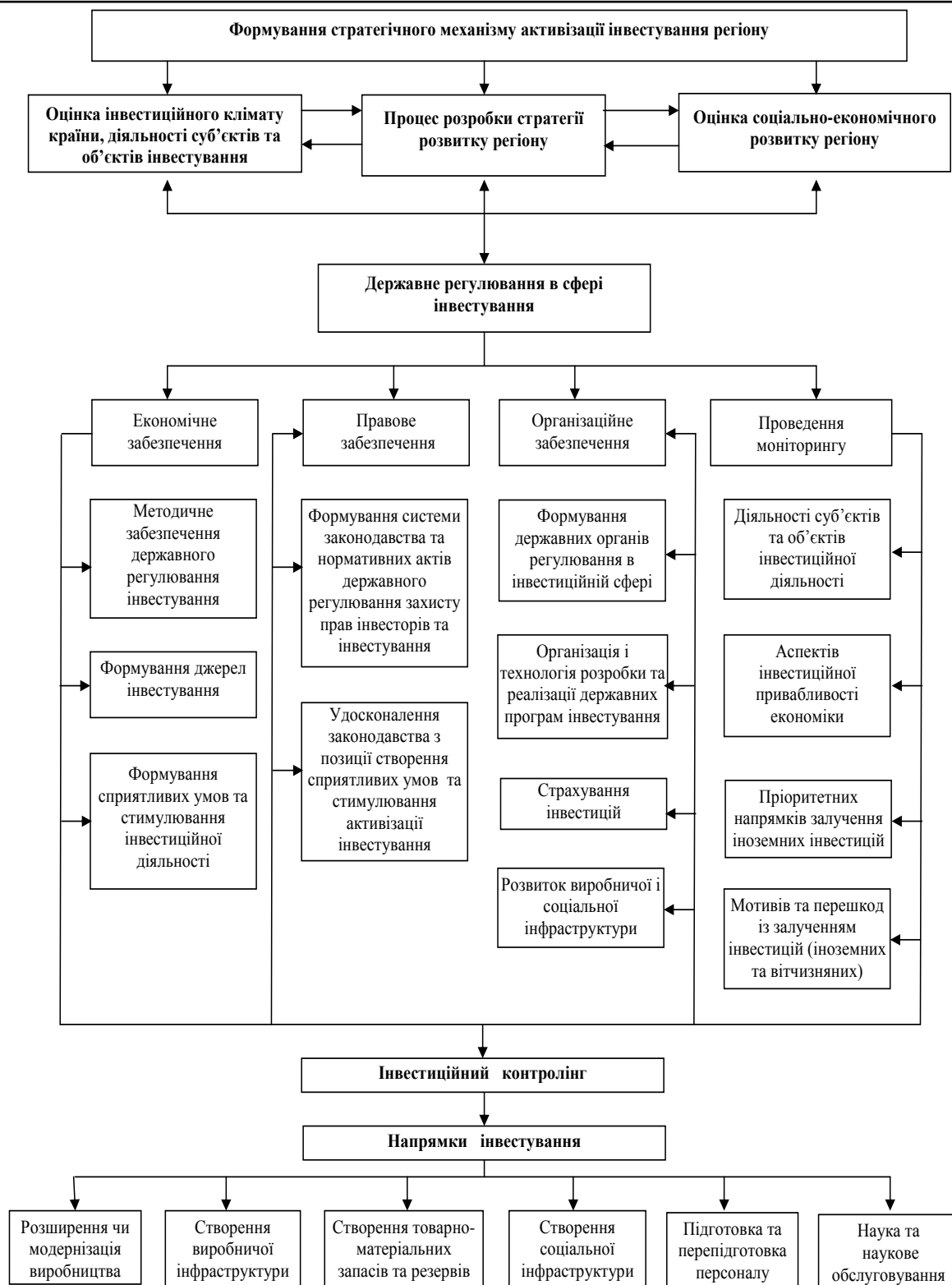

Рис. 2. Стратегічний механізм інвестування Житомирщини

В таких умовах необхідно зважати на “правила поведінки” суб'єктів і об'єктів підприємництва на інвестиційному ринку, тобто на базові стратегічні принципи інвестування.

Система цих принципів повинна бути покладена в основу теоретичного базису стратегічного управління процесом капіталовкладень. До них відносимо:

– відповідність напрямків інвестування сучасній ситуації, яка склалась на ринку;

– принцип постійної проінформованості (обізнаності);

– принцип оптимального поєднання внутрішніх та зовнішніх інвестицій;

– принцип ефективності інвестування (враховуючи показники прибутковості та ризику);

– принцип періодичності (систематичності);

– принцип самостійності (самовизначення);

– принцип комплексності;

– принцип адаптації.

Варто зазначити, що реалізація довгострокової стратегії соціально-економічного розвитку регіону вимагає нарощування інвестиційних ресурсів, поліпшення структури інвестиційних джерел і оптимізації напрямків їх використання відповідно до пріоритетів економічного зростання.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Формування і практична реалізація інвестиційної стратегії пов'язані з необхідністю врахування особливостей конкретного регіону в реальному економічному оточенні. В зв'язку з цим стратегічне планування інвестиційної діяльності Житомирської області має здійснюватись на основі всебічного аналізу зовнішнього економічного і правового середовища, специфіки галузі та внутрішніх особливостей регіону.

Слід додати, що в переважній більшості регіонів при формуванні концепції інвестиційної діяльності не враховуються потреби споживачів, тому запропонований механізм реалізації стратегічного управління інвестиційною діяльністю повинен орієнтуватися на забезпечення ефективного пошуку та задоволення вимог кон'юнктури ринку. Спираючись на окреслену регіональну інвестиційну політику, розробляють адекватну пріоритетам окремого району інвестиційну стратегію розвитку.

Слід зазначити, що наведені нами пропозиції не вирішують поставленої проблеми, а лише мотивують до подальшого її дослідження, тому планується детально

визначити роль і фактори формування ефективної інвестиційної стратегії та дослідити значення іноземних інвестицій у формуванні інвестиційних процесів Житомирської області та України.

Список використаної літератури:

1. Бутко М. Інвестиційні аспекти підвищення конкурентоспроможності економіки // Економіка України. – 2004. – №4. – с.40-45

2. Денисенко Н. Механізм інвестування: теоретическая сущность и проблемы совершенствования // Персонал. – 2003. – №4-5. – с.52-57

3. Житомирщина 2005. Статистичний щорічник. – Житомирське обласне управління статистики. Житомир, 2006 – 442с.

ТАРАБУКІНА Олена Миколаївна – асистент кафедри менеджменту Житомирського державного технологічного університету

Наукові інтереси:

– управління інвестиційною діяльністю та територіями пріоритетного розвитку;

– залучення інвестиційних ресурсів в економіку області для підвищення її інвестиційної привабливості;

– пріоритетні напрямки та цілі інвестиційної політики в регіоні;

– формування інвестиційної стратегії в регіоні